Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	86 S2
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2025/6642	15.10.2025

Viite
Teidän 10.10.2025 saapunut pyyntönne
HE 115/2025 vp

Yhteyshenkilö
Tove Nylund, puhelin + 358 (0)18 25262
tove.nylund@regeringen.ax

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

FI-00102 EDUSKUNTA

stv@eduskunta.fi

Asia

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Ahvenanmaan maakunnan hallitus antoi 17.6.2025 liitteenä olevan lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta, ks. **liite**.

Päätös

Maakunnan hallitus lausuu seuraavaa:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus pitää esityksen hyvin tiukkaa aikataulua edelleen ongelmallisena. Esitys annettiin eduskunnan käsiteltäväksi syyskuun alussa ja siihen sisältyvien lakiehdotusten ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026. Käytännössä tämä estää sellaisten poikkeusten kirjaamisen elatustukilain soveltamista Ahvenanmaalla koskevaan maakuntalakiin (2009:7), joilla taattaisiin samat oikeudet ja velvollisuudet sekä Ahvenanmaan sosiaalihuoltoviranomaiselle että ahvenanmaalaisille asiakkaille kuin hyvinvointialueillakin.

Lainsäädäntövalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 13 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta sosiaalihuoltoa koskevissa asioissa. Avioliittoa ja perhesuhteita sekä

lapsen oikeudellista asemaa koskevat säännökset kuuluvat valtakunnan toimivaltaan itsehallintolain 27 §:n 7 kohdan mukaan.

Ministeri Arsim Zekaj

Erityisasiantuntija Tove Nylund

LIITE Lausunto 072 S2 170625

Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	72 S2
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2025/4135	17.6.2025

Viite
VN/238/2025

Yhteyshenkilö
Tove Nylund, puh. +358 (0) 18 25262
tove.nylund@regeringen.ax

Sosiaali- ja terveysministeriö PL
33
FI-00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo.stm@gov.fi

Asia

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta, VN 238/2025

Päätös
Sosiaali- ja terveysministeriö julkisti 2.6.2025 lehdistötiedotteen mahdollisuudesta lausunnon antamiseen elatustukilakiin, lapsen elatuksesta annettuun lakiin ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotettavista muutoksista. Ahvenanmaan maakunnan hallitus ei ole saanut lausuntopyyntöä, vaikka luonnos on merkityksellinen Ahvenanmaan kannalta.

Ruotsinkielinen materiaali, joka oli ladattavissa Lausunto.fi -palvelussa, koostui esityksen pääasiallista sisältöä koskevasta tiivistelmästä sekä ehdotetusta lakitekstistä ja ruotsinkielisistä yksityiskohtaisista perusteluista, eli maakunnan hallitukselle ei annettu mahdollisuutta täysipainoisen lausunnon antamiseen.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään muun muassa vahvistamaan elatusavun ensisijaisuutta lapsen toimeentuloa turvaavana tukena. Ehdotukseen sisältyy myös säännöksiä elatusvelvollisen vanhemman velvollisuudesta ilmoittaa muutoksista tämän elatuskyvyssä, mikä voi vaikuttaa elatusavun määrään ja Kansaneläkelaitoksen oikeuteen antaa elatusvelvollista koskevia tietoja hyvinvointialueelle.

Lainsäädäntövalta
Itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 13 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta sosiaalihuoltoa koskevissa asioissa. Valtakunnan viranomaisten järjestysmuotoa ja toimivaltaa, holhousta, perhesuhteita, lapsen oikeudellista asemaa, lainkäyttöä ja hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen koskevat säännökset kuuluvat itsehallintolain 27 §:n 3, 6, 7, 23 ja 24 kohtien mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Jos elatustukilakia (580/2008), jota sovelletaan elatustukilain soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetulla maakuntalailla (2009:7), muutetaan, muutosten tulee olla voimassa maakunnassa niiden voimaantulosta alkaen. Tasavallan presidentin elatustukea koskevien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (120/2009) mukaan Kansaneläkelaitos vastaa tästä siten kuin Kansaneläkelaitos ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus tarkemmin sopivat.

Ålands landskapsregering

Lapsen elatuksesta annettu laki (704/1975) kuuluu valtakunnan toimivaltaan itsehallintolain 27 §:n 7 kohdan mukaan, joka koskee lapsen oikeudellista asemaa. Kuntien sosiaalipalveluiden kuntayhtymä, Kommunernas socialtjänst, hoitaa Ahvenanmaalla lapsen huoltajuutta ja tapaamisoikeutta sekä lapsen elatusavun määrittämistä koskevia tehtäviä. Lapsen elatuksesta annetun lain 8 c §:n mukaisesti lain hyvinvointialueita koskevia säännöksiä sovellettaisiin Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan maakunnan kuntiin.

Tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) *tiedon käyttäjien oikeutta saada tietoja tulotietojärjestelmästä koskevaa 13 §:ä* ehdotetaan muutettavaksi.
Muutos koskee hyvinvointialueen oikeutta saada tietoja lapsen elatuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin on tarpeen lisätä vastaava pykälä kuin yllä mainittu lapsen elatuksesta annetun lain 8 §, jotta voidaan taata Ahvenanmaan sosiaalihuoltoviranomaisen vastaava oikeus tulorekisterin tietoihin lapsen elatuksesta annetun lain mukaisten tehtävien hoidossa.

Kielisäännökset
Itsehallintolain 36 §:n mukaan maakunnan hallituksen virkakieli on ruotsi ja 38 §:n mukaan myös maakunnan ja valtakunnan viranomaisten välinen kirjeenvaihtokieli on ruotsi. Maakunnan hallitus ei ole saanut ehdotettuja muutoksia koskevaa lausuntopyyntöä eikä Lausunto.fi -palvelun kautta saatava materiaali vastaa esitysluonnosta kokonaisuudessaan. Siten Ahvenanmaan maakunnan hallitus ei ole voinut muodostaa kokonaiskäsitystä ehdotuksesta, ja maakunnan hallitus katsoo, että valtakunta ei tältä osin täytä itsehallintolain 38 §:n ja kielilain 31 §:n mukaisia velvoitteitaan.

Vaikutukset
Lakiehdotukset on tarkoitus käsitellä lopullisesti eduskunnan syysistuntokaudella 2025 ja lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026 alkaen. Näin ollen eduskuntakäsittelyn ja lainmuutosten voimaantulon välinen aika muutosten kirjaamiseen elatustukilain soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettuun maakuntalakiin (2009:7) on hyvin lyhyt.

Ministeri Arsim Zekaj

Erityisasiantuntija Tove Nylund

Postat 15. 10. 2025

Hänvisning
Er begäran inkommen 10.10.2025,
RP 115/2025 rd

Kontaktperson
Tove Nylund, telefon + 358 (0)18 25262
tove.nylund@regeringen.ax

Social- och hälsovårdsutskottet

FI-00102 RIKSDAGEN

stv@riksdagen.fi

Ärende

Yttrande till riksdagens social- och hälsovårdsutskott avseende regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

Ålands landskapsregering lämnade 17.6.2025 ett utlåtande enligt bilaga till social- och hälsovårdsministeriet avseende regeringens proposition med förslag till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet, se **bilaga.**

Beslut

Landskapsregeringen lämnar följande yttrande:

Ålands landskapsregering ser fortsättningsvis den mycket knappa tidtabell som problematisk; riksdagspropositionen gavs ut och behandlades i riksdagen i början av september med förslag om ikraftträdande av lagändringarna fr o m 1.1.2026. Detta omöjliggör i praktiken införande av avvikelser i landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland om underhållsstöd, för att garantera samma rättigheter och skyldigheter för både socialvårdsmyndigheten och för klienter på Åland, som inom välfärdsområdena.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande socialvård. Bestämmelser om äktenskap och

familjeförhållanden, barns rättsliga ställning är av riksbehörighet enligt 27 § 7 punkten i självstyrelselagen.

Minister Arsim Zekaj

Specialsakkunnig Tove Nylund

BILAGA Utlåtande 072 S2 170625

Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
UTLÅTANDE	72 S2
Ärendenr	Datum
ÅLR 2025/4135	17.6.2025

Hänvisning
VN/238/2025

Kontaktperson
Tove Nylund, telefon +358 (0) 18 25262
tove.nylund@regeringen.ax

Social- och hälsovårdsministeriet
Pb 33
FI-00023 STATSRÅDET

registratorskontoret.shm@gov.fi

Ärende

Utlåtande gällande regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och lagen om inkomstdatasystem, VN 238/2025

Beslut
Social- och hälsovårdsministeriet publicerade den 2.6.2025 ett pressmeddelande avseende möjligheten att yttra sig om ändringar som föreslås i lag om underhållsstöd, lag om underhåll för barn och lag om inkomstdatasystem. Ålands landskapsregering har inte erhållit någon begäran om utlåtande trots att utkastet är av betydelse för Åland.

Det svenskspråkiga materialet som kunde laddas ner via tjänsten utlåtande.fi omfattade en sammanfattning av propositionens huvudsakliga innehåll samt föreslagen lagtext och detaljmotiveringarna på svenska och således har landskapsregeringen inte beretts möjlighet till ett fullödigt utlåtande.

Syftet med de föreslagna ändringarna är bland annat att stärka underhållsbidraget primära ställning som ett stöd som tryggar barnets försörjning. Förslaget omfattar även bestämmelser att en underhållsskyldig förälder som skall vara skyldig att meddela förändring i sin försörjningsförmåga vilket kan påverka underhållsbidragets belopp och om Folkpensionsanstaltens rätt att lämna uppgifter avseende en underhållsskyldig till ett välfärdsområde.

Lagstiftningsbehörigheten
Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselag (1991:71) har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande socialvård. Bestämmelser om statsmyndigheternas organisation och verksamhet, förmynderskap, familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, rättskipning och administrativa ingrepp i den personliga friheten är enligt 27 § 3, 6,7,23, 24 punkten i självstyrelselagen att hänföra till rikets behörighet.
Om lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008), tillämplig genom landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd, ändras ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande. I enlighet med republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd, är det Folkpensionsanstalten som svarar för detta enligt vad Folkpensionsanstalten och Ålands landskapsregering närmare avtalar.

Ålands landskapsregering

Lag (FFS 704/1975) om underhåll för barn är av riksbehörighet i enlighet med självstyrelselagen 27 § 7 pt. barns rättsliga ställning. Uppgifterna gällande vårdnad och umgängesrätt inklusive fastställande av underhållsbidrag ombesörjs på Åland av myndigheten Kommunernas socialtjänst. I enlighet med lag om underhåll för barn ska vad som i lagen föreskrives om välfärdsområden tillämpas när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland (8 c §).

Avseende den föreslagna ändringen i lag om inkomstdatasystemet (FFS 53/2018) föreslås en ändring i *13 § Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet.* Ändringen avser välfärdsområdets rätt att få uppgifter för skötsel av uppgifter enligt lagen om underhåll. I lag om inkomstdatasystem behöver en motsvarande paragraf som den ovan angivna 8 c § i lagen om underhåll införas, för att garantera den åländska socialvårdsmyndighetens motsvarande rätt till uppgifter ur inkomstdatasystemet vid skötsel av uppgifter enligt lagen om underhåll för barn.

Språkbestämmelser

Enligt 36 § i självstyrelselagen är ämbetsspråket vid landskapsregeringen svenska, liksom skriftväxlingsspråket mellan landskapet och statens myndigheter, enligt 38 §. Landskapsregeringen har dels inte erhållit en begäran om utlåtande avseende föreslagna ändringar och det material som finns tillhanda via utlåtande.fi motsvarar inte hela utkastet till regeringsproposition. Därmed har det inte varit möjligt för Ålands landskapsregering att bilda sig en helhetsuppfattning om förslaget, och landskapsregeringen anser att riket inte till denna del uppfyller de skyldigheter som följer av 38 § i självstyrelselagen och 31 § i språklagen.

Konsekvenser

Den slutliga behandlingen av lagförslagen planeras till riksdagens höstsession 2025 och lagändringarna är tänkta att träda ikraft från och med 1.1.2026. Det här innebär att tiden från riksdagens behandling tills att lagändringarna träder ikraft är mycket kort för införande av avvikelser i landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

Minister Arsim Zekaj

Specialsakkunnig Tove Nylund

Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
YTTRANDE	86 S2
Ärendenr	Datum
ÅLR 2025/6642	15.10.2025

Hänvisning
Er begäran inkommen 10.10.2025,
RP 115/2025 rd

Kontaktperson
Tove Nylund, telefon + 358 (0)18 25262
tove.nylund@regeringen.ax

Social- och hälsovårdsutskottet

FI-00102 RIKSDAGEN

stv@riksdagen.fi

Ärende

Yttrande till riksdagens social- och hälsovårdsutskott avseende regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

Ålands landskapsregering lämnade 17.6.2025 ett utlåtande enligt bilaga till social- och hälsovårdsministeriet avseende regeringens proposition med förslag till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och 13 § i lagen om inkomstdatasystemet, se **bilaga.**

Beslut

Landskapsregeringen lämnar följande yttrande:

Ålands landskapsregering ser fortsättningsvis den mycket knappa tidtabell som problematisk; riksdagspropositionen gavs ut och behandlades i riksdagen i början av september med förslag om ikraftträdande av lagändringarna fr o m 1.1.2026. Detta omöjliggör i praktiken införande av avvikelser i landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland om underhållsstöd, för att garantera samma rättigheter och skyldigheter för både socialvårdsmyndigheten och för klienter på Åland, som inom välfärdsområdena.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande socialvård. Bestämmelser om äktenskap och

familjeförhållanden, barns rättsliga ställning är av riksbehörighet enligt 27 § 7 punkten i självstyrelselagen.

Minister Arsim Zekaj

Specialsakkunnig Tove Nylund

BILAGA Utlåtande 072 S2 170625